

Demokratins historia

Från antiken till i dag

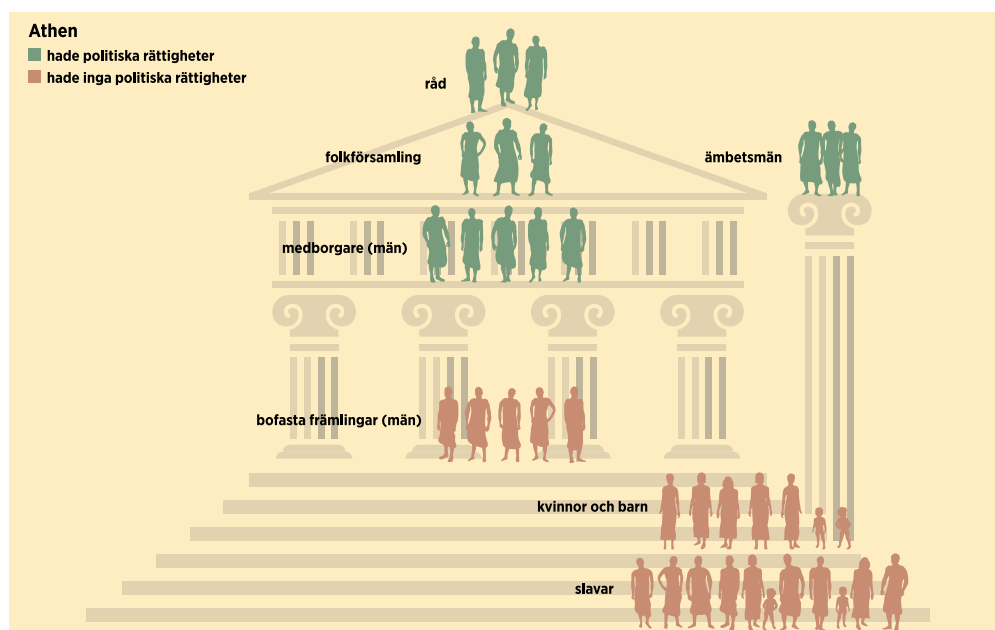
Ordet demokrati betyder folkstyre eller folkmakt. De första kända demokratierna uppstod i Grekland för cirka 2 500 år sedan. Athen och andra grekiska stadsstater var små självstyrande samhällen där de fria männen möttes på torget för att diskutera politik och fatta beslut genom omröstningar. Kvinnor, barn, invandrare och slavar saknade dock rösträtt. Ungefär 10 procent av invånarna i de grekiska stadsstaterna hade rösträtt.

Det här är offlineversionen av *Demokratins historia*.

Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/1035/26288>

■ I det antika Grekland var det endast en liten andel av befolkningen som hade rätt att rösta och delta i demokratin.

I Sverige och flera andra länder i Europa har det genom historien funnits parlament som haft visst inflytande. Men ända fram till slutet av 1800-talet var det kungen, adeln och kyrkan som hade den verkliga makten. Några få procent i samhällets elit styrde över resten av folket.

Under 1800-talet krävde liberaler och socialister ökad politisk makt åt folket. Det skulle dock dröja till början av 1900-talet innan den allmänna rösträtten slog igenom. Efter första världskriget infördes allmän rösträtt för både män och kvinnor i många länder i västvärlden. I Sverige hölls det första valet i vilket såväl kvinnor som män fick rösta 1921.

Efter andra världskriget spreds demokratin över världen. Då blev ett stort antal kolonier i Afrika och Asien självständiga. Flera av

BRIDGEMAN ART LIBRARY/IBL

■ Fördelningen av arbetsbördan vid tiden för franska revolutionen: adeln och prästerskapet bars upp av bondebefolkningen. Gravyr från 1789.

de tidigare kolonierna försökte bygga upp demokratiska statskick efter västerländsk modell. När Sovjetunionen föll samman i början av 1990-talet demokratiserades dessutom många tidigare kommuniststater.

Demokratins utveckling sedan 1900-talet

År	Antal självständiga stater, cirka	Antal demokratier*, cirka
1900	55**	0
1950	80***	22
1999	192	120
2017	195	123

*Som demokrati räknas här länder som uppfyller minimivillkoren för att räknas som demokratier: allmän rösträtt och regelbundna val med flera konkurrerande partier.

**Cirka 75 länder och områden var kolonier eller protektorat, som styrdes av kolonialmakterna i väst.

*** Kolonialismen var på väg att avvecklas men fortfarande styrdes ett 70-tal länder och områden av kolonialmakterna.

Källa: Freedomhouse.org

Ord och begrepp

Ordlista: Demokratins historia

Demokrati betyder folkvalt eller folkstyre.

Liberalism är en politisk lära med olika inriktningar som betonar att den enskilda människan ska vara fri.

Parlament är detsamma som riksdag, det vill säga ett lands folkrepresentation.

Socialism är ett sätt att se på samhället som hävdar att en grupp eller ett kollektiv är bättre på att lösa ekonomiska och sociala problem än den enskilda individen.

Stadsstat är ett land som består av en stad och området närmast runt staden.

Vad betyder demokrati?

Ordet demokrati betyder folkstyre eller folkvalt. Detta folkstyre kan användas på olika sätt, inom många områden och på olika nivåer av samhället. Några exempel på demokratibegreppets mångsidighet:

- Beslutsdemokrati handlar främst om olika beslutsmetoder, till exempel direkt demokrati, indirekt demokrati och e-demokrati.
- Ekonomisk demokrati betyder att folket också ska få gemensam makt över samhällets ekonomiska tillgångar, exempelvis genom att staten/samhället äger all mark och alla företag eller att de som jobbar i ett visst företag också äger det och sitter i företagets styrelse.

- Demokrati som livsform handlar om att skapa ett samhälle som helt och hållet präglas av demokratiska värderingar, till exempel tolerans, respekt och tillit.
- Lokaldemokrati betyder att de demokratiska besluten fattas nära de människor som påverkas av beslutet, till exempel i regioner, kommuner eller stadsdelar.
- Föreningsdemokrati, företagsdemokrati och elevdemokrati är exempel på hur demokratin kan användas i sammanhang och organisationer som inte är direkt partipolitiska.

FANNI OLIN DAHL/TT

■ Elever vid en skola i Stockholm arbetar med skolvalet 2014. Skolval arrangeras runt om i Sverige i anslutning till de allmänna valen. Skolval ger elever möjlighet att bilda sin egen politiska uppfattning och samtidigt lära sig om den demokratiska processen. För en skola är det ett bra tillfälle att ta vara på den nyfikenhet och intresse som en valrörelse väcker.

Demokrati bygger alltså på principen om att alla ska få vara med och bestämma. För att det ska fungera måste vi lyssna på andra och försöka komma överens trots att vi har olika åsikter.

Det här krävs för att ett land ska räknas som en demokrati i dag:

1. *Folket styr genom fria val.* Det ska ordnas regelbundna val i landet, där alla vuxna medborgare får vara med och rösta. Ingen får tvingas eller luras att rösta på ett visst sätt – valet ska vara fritt och rättvist.
2. *Det finns flera partier och åsikter att välja på.* Det låter kanske självklart, men i vissa länder finns faktiskt bara ett parti att rösta på. Då är det inte så stor mening att ordna val, eller vad tycker du?
3. *Majoritetsprincipen avgör omröstningar och val.* Det betyder att det förslag som får flest röster vinner.
4. *Landet skyddar folkets politiska och mänskliga rättigheter.* Det innebär att folket kan uttrycka sina åsikter, demonstrera och gå med i olika föreningar för att påverka samhället. Landets regering får inte förfölja någon på grund av personens politiska åsikter, religion eller hudfärg.

Antikens Grekland skulle alltså inte räknas som en riktig demokrati i dag. Bara en tiondel av folket fick rösta. När en person bestämmer över tio andra är det knappast ett folkstyre, eller hur? Och att ha slavar är ett tydligt brott mot de mänskliga rättigheterna

Sammanfattning

Demokratins historia

- De första kända demokratierna uppstod i grekiska stadsstater för cirka 2 500 år sedan.
- Det dröjde till 1900-talet innan allmän rösträtt slog igenom.
- Det första riksdagsvalet i Sverige där både män och kvinnor fick delta hölls 1921.
- För att ett land ska vara demokrati krävs fria val där majoriteten bestämmer och flera olika partier eller åsikter att välja mellan.
- Politiska och mänskliga rättigheter är också förutsättningar för sann demokrati.

Det här är offlineversionen av *Demokratins historia*.

Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/1035/26288>